

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. a soudců JUDr. Jakuba Camrdu, Ph.D. a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Český telekomunikační úřad**, se sídlem Sokolovská 219, Praha 9, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 3. 2013, č. j. 6 A 252/2011 - 19,

t a k t o :

- I.** Návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **s e z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou ze dne 27. 6. 2011 se žalobce domáhá vydání rozsudku, kterým má soud žalovanému zakázat pokračování v porušování práva žalobce na svobodný přístup k informacím i práva na účinný opravný prostředek a přikázat žalovanému obnovit stav před zásahem tím, že žalobci poskytne informace, o které žalobce požádal žalovaného v bodě 2 žádosti ze dne 4. 2. 2011 a v bodě 1 žádosti ze dne 15. 3. 2011 podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“).

Vzhledem k tomu, že žalobce s podáním žaloby nesplnil poplatkovou povinnost a neučinil tak ani později, vyzval jej Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 11. 2011, č. j. 6 A 252/2011 - 13, k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby. Žalobce posléze podáním ze dne 5. 12. 2011 požádal o osvobození od soudních poplatků, neboť jeho majetkové poměry mu neumožňují soudní poplatek uhradit.

Městský soud usnesením ze dne 11. 3. 2013, č. j. 6 A 252/2011 - 19, rozhodl, že se žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznává.

Podle městského soudu žalobce doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků, zároveň jsou zde ale dány důvody žalobci toto dobrodíní odepřít. Městský soud své rozhodnutí odůvodnil množstvím a povahou sporů, které žalobce vede a tím, že žalobce institut osvobození od soudních poplatků zneužívá. S poukazem na dosavadní judikaturu Nejvyššího správního soudu pak městský soud konstatoval, že se žalobce domáhá poskytnutí informací a následně vede spory, které jsou vyvolány jeho zájmem o veřejné záležitosti a o fungování veřejných institucí, avšak vůbec se nedotýkají jeho životní sféry. I v nynějším případě se požadované informace jeho životní sféry nijak nedotýkají, nemohou ovlivnit život žalobce ve smyslu jeho majetkové sféry, životních podmínek či jiných podobně zásadních okolností. Na základě uvedeného a s odvoláním se na další závěry vyplývající z judikatury Nejvyššího správního soudu dospěl městský soud k závěru, že není dán důvod pro osvobození žalobce od soudních poplatků.

Usnesení městského soudu napadl žalobce (stěžovatel) kasační stížností, z níž vyplývá, že považuje závěry městského soudu za nesprávné. Stěžovatel označil několik pochybení městského soudu, jež jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení vydaného rozhodnutí. Městský soud podle stěžovatele své rozhodnutí nedostatečně odůvodnil, jeho závěr o tom, že žaloba je zjevně neúspěšná, je nesprávný, dle stěžovatele městský soud svévolně ignoruje platnou právní úpravu na úkor judikatury, která se netýká věci samé. Na daný případ nelze vztáhnout závěry vyslovené Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publikovaném pod č. 2601/2012 Sb. NSS, neboť se týkal jiné věci. Dále stěžovatel poukázal na to, že žádná osoba není povinna prokazovat právní zájem na poskytnutí informací, ani ho zdůvodňovat. Přístup k soudu nelze regulovat neosvobozením od soudních poplatků. Stěžovatel je také toho názoru, že postup městského soudu vede k omezení práva na přístup k soudu, resp. diskriminaci nemajetných účastníků řízení a omezení jejich práva na poskytnutí informací.

Podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 3. 6. 2013 následně stěžovatel požádal o „*ustanovení povinného zástupce*“ pro řízení o kasační stížnosti, což odůvodnil odkazem na obsah samotné kasační stížnosti i na svou nemajetnost.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutné (viz níže), aby byl stěžovatel v řízení o dané kasační stížnosti zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze

pokračování

napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, který účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, www.nssoud.cz). Kasační stížnost lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat.

Nejvyšší správní soud taktéž v souvislosti s návrhem na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti není nezbytně nutné k ochraně práv stěžovatele, pročež jeho návrh zamítl.

Zdejší soud také dodává, že i když stěžovatel své kasační námítky nepodřadil pod žádný ze zákonem stanovených důvodů, připadá podle obsahu kasační stížnosti v úvahu kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud v souladu se svou konstantní judikaturou vychází z toho, že „pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).

Posléze Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského (městského) soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je upraven v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být zčásti a zcela výjimečně plně osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž § 138 o. s. ř., za použití § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení o. s. ř. rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, www.nssoud.cz, či rozsudek ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publikovaný pod č. 2601/2011 Sb. NSS).

K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, se vyjádřil i rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, publikovaném pod č. 2099/2010 Sb. NSS, když dovedil, že „slovo „může“ užitá v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda, i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namíste mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odeprít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty první a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka

osvobodit jen ústečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byl jen z určité části svoji poplatkovou povinnost splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého urážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva“.

K okolnostem, za kterých je namíste nepřiznat stěžovateli osvobození od soudních poplatků, se Nejvyšší správní soud vyslovil též v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, na který ve svém rozhodnutí poukázal již městský soud. V tomto rozsudku zdejší soud konstatoval, že „*vplátním důvodem k odepření osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které stěžovatel před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. A k nim patří i projednávaná věc. Krajskému soudu i Nejvyššímu správnímu soudu je z jejich úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které často pokračují jako spory soudní. (...) Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřimo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen bradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Jde o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce, přičemž ze žádných okolností nplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedený dokument vyžádal. Stěžovatel má jisté právo snažit se takový dokument získat, avšak za existujících konkrétních okolností, z nichž je patrné, že předmětný spor nepadá do kategorie těch, které se týkají jeho životní sféry, je na místě mu výjimečně osvobození od soudních poplatků odeprít“.*

V posuzovaném případě je důležité, že městský soud dostatečně zvažil stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků ze všech uvedených hledisek. Nejvyšší správní soud se zcela ztotožňuje s názorem, že se v posuzované věci jedná o další z případů nadužívání žalobního práva stěžovatelem. Stěžovatel se podáním žaloby fakticky domáhá poskytnutí informací o příloze č. 7 poštovních pravidel a jejích novelách. Činí tak za situace, kdy mu žalovaný, jak vyplývá ze správních spisů, srozumitelně sdělil, že těmito informacemi nedisponuje. Nadto není nijak zřejmé, že by požadované informace měly reálnou vazbu k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřimo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Zdejšímu soudu je přitom z úřední činnosti známo, že stěžovatel vedl a vede před správními soudy velké množství obdobných sporů, v nichž se domáhá poskytnutí informací obdobného charakteru na základě zákona o svobodném přístupu k informacím. Nadto lze uvést, že jeho postup je *de facto* ve všech řízeních totožný. Dle názoru zdejšího soudu stěžovateli nejde o úspěšné dovedení řízení do konce, nýbrž se snaží o neustálé prodlužování sporů bezbřehými polemikami. Městský soud v napadeném usnesení jasně a srozumitelně konstatoval skutkové a právní důvody, na jejichž základě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Ze strany městského soudu se tak nejedná o svévolný postup a za daných okolností je třeba s jeho závěry souhlasit.

Nejvyšší správní soud tak musí konstatovat, že se městský soud dostatečným způsobem zabýval naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků a oprávněně dospěl k závěru, že za dané situace je zcela namíste stěžovateli nepřiznat osvobození od soudních poplatků. Zdejší soud také dodává, že na tomto závěru nemůže nic změnit ani do značné míry

pokračování

nesrozumitelná argumentace stěžovatele, provázená expresivními výrazy, kterou lze jen velmi těžko myšlenkově uchopit, natož se s ní podrobně logicky vypořádat.

Nejvyšší správní soud dospěl z výše uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů důvodně vynaložených, z obsahu soudního spisu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 26. července 2013

JUDr. Lenka Matyášová, Ph.D.
předsedkyně senátu